

Les polítiques de comunicació

Isabel Fernández Alonso

Marc Espín

Grup Daniel Jones

Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura

(Universitat Autònoma de Barcelona)

Aquest capítol descriu i analitza les principals mesures implementades durant el bienni 2015–2016 que afecten la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el foment dels mitjans privats. S'aborden també les propostes programàtiques de Junts pel Sí, que permeten valorar la coherència de la seva acció política, i actuacions del Govern espanyol amb especial incidència a Catalunya, com l'adjudicació de noves llicències de TDT de cobertura estatal.

FERNANDEZ ALONSO, Isabel; ESPÍN, Marc (2017): "Les polítiques de comunicació", a CIVIL I SERRA, Marta; CORBELLA CORDOMÍ, Joan M.; FERRÉ PAVIA, Carme; SABATÉ I SALAZAR, Joan, eds.: *Informe de la comunicació a Catalunya 2015–2016*. Barcelona : Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona : Generalitat de Catalunya. Direcció General de Difusió, pàgs. 37–50. Col·lecció Lexikon Informes, 5. ISSN 2014-2773. Disponible a: <http://incom.uab.cat/informe/2015-16/capitol2.pdf>

1. Introducció¹

El bienni 2015–2016 ha estat marcat, a Catalunya, pels resultats de les eleccions del 27 de setembre de 2015, que per primera vegada van configurar un Parlament amb majoria d'escons de les forces polítiques independentistes: Junts pel Sí (JxSí), que en va obtenir 62, i la Candidatura d'Unitat Popular (CUP), que en va assolir 10.

En aquest capítol veurem quines són les propostes sobre polítiques de comunicació de Junts pel Sí, que governa en minoria, i com han quedat distribuïts els llocs clau del Govern en el tema que ens ocupa entre els dos principals partits que integren aquesta coalició electoral: Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), reconvertida en Partit Demòcrata Europeu Català (PDeCAT) el juliol de 2016, i Esquerra Republicana de Catalunya (ERC).

De manera similar a com vam fer a l'edició anterior d'aquest *Informe*, abordarem en profunditat tres grans temes: el debat entorn de la reforma del model de govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), sense oblidar els problemes de finançament que arrossega aquesta empresa pública; les actuacions més significatives del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), incloses les propostes del *Llibre blanc de l'audiovisual de Catalunya*, i les mesures de foment dels mitjans periodístics: subvencions i publicitat institucional.²

Abans analitzarem alguns aspectes de les polítiques de comunicació del Govern espanyol que tenen especial incidència en el mercat català. En concret, les últimes adjudicacions de llicències de TDT, a la tardor de 2015, i les principals propostes de reformes que es recullen en l'acord subscrit l'agost de 2016 pel Partit Popular (PP) i Ciutadans (C's) per facilitar novament la investidura de Mariano Rajoy després de la repetició de les Eleccions Generals: les relatives a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) i a Radiotelevisió Espanyola (RTVE).

Cal subratllar que tot això es produeix en un context de reforma de la Directiva de Serveis de Comunicació Audiovisual, que sembla avançar cap a una flexibilització més gran dels límits a les comunicacions comercials i a la protecció de menors davant de continguts que puguin afectar el seu desenvolupament, cap a un reforç en la promoció de les obres audiovisuals europees i cap a la imposició a totes les plataformes de distribució de continguts audiovisuals de certes obligacions, com les destinades a combatre la incitació a la violència i l'odi (COROMINAS, 2017: 81–83). Un cop aprovada, aquesta directiva ha de ser incorporada als ordenaments jurídics estatals, cosa que obligarà a revisar la Llei general 7/2010 de la comunicació audiovisual.

2. Marc estatal

2.1. Noves llicències de TDT

La novetat principal en el mercat mediàtic espanyol durant el bienni 2015–2016 es produeix amb l'ampliació de l'oferta de televisió terrestre de cobertura estatal. Tal com explicàvem en l'*Informe* anterior, després del tancament de sis canals el maig de 2014, la reforma del Pla Tècnic

1. Aquest text s'ha elaborat en el marc del Grup de Recerca en Estructura i Polítiques de Comunicació Daniel Jones (Universitat Autònoma de Barcelona), reconegut com a grup emergent per la Generalitat de Catalunya per al període 2014 – maig de 2017 (referència 2014/SGR-0029).

2. Les qüestions relatives als mitjans locals i al foment del cinema es tracten en els capítols de l'*Informe* "La premsa", "La ràdio", "La televisió" i "El cinema", respectivament.

Nacional de TDT (PTNTDT) feta mitjançant el Reial decret 805/2014, de 19 de setembre, obria l'opció d'adjudicar noves llicències, tot i la reducció d'un múltiplex (es passa de vuit a set).

El nou PTNTDT establí que RTVE disposaria del múltiplex RGE1 i de dos terços de la capacitat del RGE2 i que les societats titulars en aquell moment de llicències de TDT privada (de cobertura estatal) comptarien amb els múltiplex MPE1, MPE2 i MPE3, a més de tres quartes parts de l'MPE4,³ la qual cosa deixaria disponibles per a un hipotètic nou concurs un terç del múltiplex RGE2, un quart de l'MPE4 i l'MPE5.

No obstant això, el Reial decret 805/2014 preveia que RTVE pogués renunciar a part de la seva capacitat, cosa que va succeir mitjançant l'Ordre IET/677/2015 (BOE, 18-04-2015), per la qual es modifica l'assignació inicial de la capacitat del múltiplex digital de cobertura estatal RGE2 feta a favor de la Corporació de RTVE, que queda reduïda a la meitat. D'aquesta manera, s'amplia lleugerament la disponibilitat d'espectre per al nou concurs, que es convoca alhora que es fa pública aquesta ordre.

Així, per resolució de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació (SETSI), de 17 d'abril de 2015 (BOE, 18-04-2015), es fa públic el plec de bases per a l'adjudicació de tres canals de TDT en definició estàndard (SD), que se situarien en els múltiplex RGE2 (dos) i MPE4 (un), i d'altres tres en alta definició (HD), que ho farien al múltiplex MPE5. A un mateix licitador se li podria adjudicar un màxim d'una llicència per a l'explotació d'un canal en SD i una segona per a l'explotació d'un canal en HD. Tots els canals haurien d'emetre en obert.

Van optar a les tres llicències d'SD els dos grans grups que controlen el mercat de la TDT (Atresmedia i Mediaset), Vocento (que també compta amb una llicència per a Net TV) i diverses empreses que volien endinsar-se o consolidar-se en el sector: la productora Secuoya, el Grupo Kiss, El Corte Inglés i la Conferència Episcopal (el projecte de la qual, 13TV, ja estava emetent en règim de lloguer gràcies a un acord amb Rizzoli, propietari de Veo TV). A les llicències d'HD hi van concórrer també Atresmedia, Mediaset, Secuoya i Kiss, juntament amb Prisa i el Real Madrid (GUTIÉRREZ MONTES, 2017: 167). El Consell de Ministres va adjudicar el 16 d'octubre de 2015 les llicències per emetre en SD a 13TV SA (Conferència Episcopal Espanyola), Radio Blanca SA (Grupo Kiss) i Central Broadcaster Media SLU (Secuoya), i les corresponents a les emissions en HD a Real Madrid Club de Fútbol, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación SA i Mediaset España Comunicación SA. Vinculats a aquestes llicències, emeten, respectivament, 13TV (que ha abandonat el règim de lloguer), DKiss, Ten TV, Real Madrid TV, Atreseries i Be Mad.⁴

Segons la nota feta pública pel Consell de Ministres, per a l'adjudicació de llicències d'SD es van prendre en consideració fonamentalment "els aspectes relatius a la millora del pluralisme i de l'expressió lliure d'idees i corrents d'opinió", i per atorgar les d'HD, "l'oferta d'una programació amb continguts d'alta qualitat d'imatge i so", així com l'existència de serveis innovadors.⁵ Prisa va manifestar obertament el seu desacord en

Van optar a les tres llicències de canals de TDT en definició estàndard els dos grans grups que controlen el mercat de la TDT (Atresmedia i Mediaset), Vocento i diverses empreses que volien endinsar-se o consolidar-se en el sector

3. Des de març de 2014 Mediaset comptava amb sis programes; Atresmedia, amb cinc; i Veo TV i Net TV, amb dos cadascuna. En total fan 15.

4. Per aprofundir en l'oferta de TDT, vegeu el capítol "La televisió" d'aquest mateix Informe.

5. MINISTERIO DE INDUSTRIA, ENERGÍA Y TURISMO (2015): "El Consejo de Ministros adjudica 6 licencias de TDT" [En línia]. Madrid, 16 d'octubre. www.webcitation.org/6q7Wypqgg

Sobre l'oferta de TDT planeja ara l'amenaça del segon dividend digital

entendre que “l’adjudicació és contrària a diverses directives i tractats de la Unió Europea i va contra les mateixes bases del concurs, que advoquen per la competència i el pluralisme”.⁶

Uns mesos abans, al juny de 2015, *Vozpópuli* filtrava un acord extrajudicial pel qual Mediaset, Atresmedia, Vocento i Rizzoli haurien pagat més de 20 milions d’euros als demandants per evitar que el Tribunal Suprem anul·lés una adjudicació addicional d’un total de vuit canals que el Govern de Rodríguez Zapatero havia fet el 2005 a favor d’aquests grups sense concurs públic.⁷

En tot cas, esquivat aquest previsible nou tancament de canals, sobre l’oferta de TDT planeja ara l’amenaça del segon dividend digital, que suposarà que els canals 49 a 60 (l’anomenada *banda dels 700 Mhz*) també seran exclosos del servei de televisió per destinar-se a les comunicacions mòbils, tal com es desprèn dels acords de la Conferència Mundial de Radiocomunicacions celebrada a Ginebra el novembre de 2015. I això sense oblidar que també hi ha pressions perquè la banda de 470 a 694 MHz corri la mateixa sort (GUTIÉRREZ MONTES, 2017: 164–166).

2.2. Acord entre el PP i Ciutadans

En haver resultat impossible formar govern després de les Eleccions Generals de desembre de 2015, aquestes es van repetir el juny de 2016. Llavors, el PP, que va millorar els resultats però va quedar novament lluny de la majoria absoluta, va subscriure un acord amb Ciutadans per aconseguir el suport a la investidura de Mariano Rajoy. Aquest acord,⁸ que finalment, i després d’una fortíssima crisi interna, va aconseguir l’abstenció de la major part del Grup Parlamentari Socialista, contempla dues prioritats en matèria de política audiovisual: la CNMC i RTVE.

Pel que fa a la CNMC, el punt 13 de l’acord en planteja la divisió. D’una banda, es crearia una autoritat independent dels mercats, que assumiria “les funcions de supervisió i control dels sectors econòmics regulats (especialment, el sector energètic, telecomunicacions i audiovisual, transports i serveis postals, als quals se sumarà el joc) i de resolució de conflictes entre operadors econòmics”. De l’altra, promet l’articulació d’una autoritat independent de defensa de la competència i la unitat de mercat, que protegeixi els consumidors i usuaris “seguint el model imperant a la Unió Europea, sense perjudici de les competències que corresponen a les comunitats autònomes”.

Sobre RTVE, el punt 130 de l’acord apunta la necessitat de garantir un model de servei públic basat en la “independència, qualitat i neutralitat política, assegurant que la selecció dels seus directius es faci a partir de criteris de professionalitat i excel·lència i que reforci la seva funció de vertebració social i de finestra al món de la cultura i la societat espanyola”.

Totes dues propostes de reforma enllacen amb les crítiques que durant el període que estudiem s’han abocat sobre les dues entitats. De la CNMC se n’ha qüestionat l’enfocament economicista, les tensions internes entre els seus consellers, la complexitat del seu disseny institucional i les seves limitades competències en matèria audiovisual (FERNÁNDEZ Viso, 2017: 121–148). Sobre RTVE són freqüents les denúncies relatives

6. EL PAÍS (2015): “Prisa presenta alegaciones contra la adjudicación de la TDT” [En línia]. Madrid, 14 d’octubre. www.webcitation.org/6q7X4mG0i

7. ARRANZ, Rubén (2015): “No habrá cierre de canales de TDT: las televisiones pagan para que se retiren las demandas ante el Supremo”. *Vozpópuli* [En línia]. Madrid, 17 de juny. www.webcitation.org/6q7XGKQ29

8. RTVE (2016): *150 compromisos para mejorar España* [En línia]. Madrid. www.webcitation.org/6q7XTED3L

al biaix dels informatius, després de la reforma del model de govern el 2012, i a la debilitat financera que arrossega arran de la modificació del sistema de finançament el 2009 (FERNÁNDEZ ALONSO, FERNÁNDEZ VISO, BLASCO GIL, 2017: 97–120).

En tot cas, si s'observen les propostes programàtiques de les principals forces polítiques amb representació parlamentària i l'esmentat acord PP-Ciutadans, tot apunta que s'emprendran aquestes reformes.

3. Programa de Junts pel Sí i reorganització competencial

En una campanya molt polaritzada al voltant de la independència de Catalunya, el programa electoral de Junts pel Sí de cara als comicis del 27 de setembre de 2015 divideix les propostes sobre polítiques de comunicació en dos blocs: d'una banda, planteja mesures per a una legislatura de transició cap a una hipotètica Catalunya independent, en la qual es compromet a crear les estructures de govern del nou estat, que haurien d'estar llestes abans del procés constituent; de l'altra, el programa fa referència a les mesures que s'impulsarien si Catalunya es convertís en una nova república.

Les mesures per a la legislatura de transició són tres: impulsar una llei de les comunicacions que reguli “la comunicació audiovisual, l'explotació de les xarxes i la prestació de serveis de comunicacions electròniques i els recursos associats, els serveis de comunicació audiovisual transmesos per aquestes xarxes i els serveis de la societat de la informació que actuen com a intermediaris en la transmissió de continguts a través de les xarxes de telecomunicacions”; crear una autoritat reguladora amb competències en comunicació audiovisual, telecomunicacions i societat de la informació, i donar continuïtat a les llicències dels operadors de ràdio i televisió que operen a Catalunya (JUNTS PEL SÍ, 2015: 49).

Ja en una hipotètica Catalunya independent, comptant que el Govern disposaria d'un pressupost més elevat i de totes les competències associades a un estat sobirà, Junts pel Sí es compromet a enfortir el sector audiovisual català⁹ i a convertir-lo en un referent internacional, augmentar les ajudes als mitjans i “equilibrar la presència del català i castellà a la ràdio i a la televisió” gràcies a la possibilitat de gestionar l'espectre radioelèctric. No obstant això, també es condicionen a la creació del nou estat altres mesures per a les quals no es requereix disposar de més competències, com són el reforç de la independència dels mitjans públics per la via de reformes legislatives que en garanteixin el control parlamentari i l'estabilitat pressupostària, aquesta última mitjançant un contracte programa que duri almenys quatre anys. A més, Junts pel Sí es compromet a superar, en el marc de la nova república, el model dels blocs electorals i a donar autonomia als professionals en l'elaboració de la informació política. Al programa s'afirma que “el país compta amb una veritable estructura d'estat com és la CCMA, amb l'oferta radiotelevisiva més plural de la nostra antena, que amb el nou país ha d'esdevenir més potent, referent i líder” (JUNTS PEL SÍ, 2015: 116–117).

Les mesures per a la legislatura de transició són tres: impulsar una llei de les comunicacions que reguli “la comunicació audiovisual, l'explotació de les xarxes i la prestació de serveis de comunicacions electròniques i els recursos associats, els serveis de comunicació audiovisual transmesos per aquestes xarxes i els serveis de la societat de la informació

9. Amb aquest objectiu, el secretari general de Mitjans de Comunicació, Jordi del Ríu, va anunciar el 25 de maig de 2016 la creació del Pacte Nacional de l'Audiovisual, inclòs en el Pla de Govern aprovat a l'abril pel Consell Executiu. En el moment de tancar aquest capítol no havia transcendit més informació al respecte.

**El bienni que
analitzem
està marcat,
pel que fa als
mitjans públics
autonòmics, per
un fort debat al
voltant del model
de govern i per
les contínues
demandes de
millora del
finançament de la
CCMA**

Per dur endavant aquestes iniciatives a la Catalunya autonòmica, les dues principals forces polítiques integrants de Junts pel Sí s'han repartit els càrrecs clau del nou executiu català amb competències en matèria de comunicació, tots dependents del Departament de la Presidència. Així, al capdavant de la Secretaria de Comunicació del Govern i Mitjans de Comunicació hi ha, des del 26 de gener de 2016, el periodista Miquel Gamisans Martín, nomenat a proposta d'ERC, partit per al qual havia treballat com a cap de premsa al Congrés entre 2004 i 2008. Mentrestant, al capdavant de la Secretaria de Difusió i Atenció Ciutadana hi ha hagut, successivament, durant l'actual legislatura, Jordi Vilajoana, des del 19 de gener de 2016, i Antoni Molons, des del 17 de gener de 2017. Vilajoana (que va ser, a proposta de Convergència i Unió, director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, conseller de Cultura, diputat, senador i secretari general de la Presidència de la Generalitat) va cessar per ocupar immediatament la presidència de l'Agència Catalana de Notícies (ACN). Molons havia estat director general de Mitjans de Comunicació en la legislatura anterior i en el moment del seu nomenament era assessor en matèria de mitjans de comunicació del mateix Departament de la Presidència. Vilajoana assumeix, alhora que la presidència no remunerada de l'ACN, el lloc d'assessor que ocupava Molons al Govern i que sí que comporta un salari.¹⁰

4. Cap a una reclamada reforma de la CCMA

El bienni que analitzem està marcat, pel que fa als mitjans públics autonòmics, per un fort debat al voltant del model de govern i per les contínues demandes de millora del finançament de la CCMA, que s'hauria de concretar en l'aprovació del contracte programa pendent des que va caducar l'anterior, el 2009. Tot això, en particular la primera de les qüestions, ha impulsat la posada en marxa d'una nova reforma del sector audiovisual català.

4.1. Canvis polèmics en càrrecs clau

Des de l'estiu de 2015 s'han succeït una sèrie de nomenaments en llocs estratègics de la CCMA que han estat àmpliament contestats des de diferents sectors professionals i polítics. El primer va tenir lloc el 22 de juliol de 2015, amb la designació de Rita Marzoa com a nova consellera, que cobria una vacant deixada per Xavier Guitart el setembre de 2013. Explicàvem en l'*Informe* anterior que el Grup Parlamentari d'ERC havia manifestat la negativa a cobrir aquesta vacant perquè la seva voluntat era "despartiditzar els organismes de l'àmbit audiovisual".¹¹ No obstant això, finalment va proposar Marzoa i aquesta va ser nomenada en el darrer Ple de la legislatura anterior, en segona votació (sense majoria qualificada), únicament amb els vots dels diputats d'ERC i Convergència i Unió (CiU), quan ja s'havia pactat l'articulació de la candidatura electoral Junts pel Sí.¹² Aquesta designació es va produir després de la ruptura de CiU, amb un Consell de Govern integrat per dos consellers proposats per CDC (el president Brauli Duart i Núria Llorach), un per Unió Democràtica de Catalunya (UDC) (Antoni Pemán), un pel PP (Armand Querol) i un altre pel Partit dels Socialistes de Catalunya

10. COMUNICACIÓ21 (2017): "Jordi Vilajoana, nou president de l'ACN" [En línia]. Barcelona, 20 de gener. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/120116-jordi-vilajoana-nou-president-de-l-acn>

11. Vegeu el capítol "Les polítiques de comunicació" de l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2013-2014* (pàg. 24).

12. EL PERIÓDICO (2014): "Rita Marzoa, nova consellera de la CCMA" [En línia]. Barcelona, 22 de juliol. www.webcitation.org/6s4pkxozg

13. CLOS, Tomás del (2015): "La CCMA destituye a Félix Riera de la dirección de Catalunya Ràdio". *El País* [En línia]. Barcelona, 28 de juliol. www.webcitation.org/6q7Y3V818

(PSC) (Josep Vilar). D'aquesta manera, la designació de Marzoa, que venia de formar part de la Junta Nacional d'Òmnium Cultural, garantia que els membres nomenats a proposta de CDC i ERC, gràcies al vot de qualitat del president, comptessin amb majoria al Consell de Govern de la CCMA. De fet, el nomenament va ser decisiu per al cessament del director de Catalunya Ràdio, Fèlix Riera, militant d'UDC, que es va produir, al·legant qüestions de reestructuració empresarial, el 28 de juliol, tot just incorporada Marzoa al Consell i, efectivament, amb el vot de qualitat de Duarte, al qual es van sumar els de Llorach i la mateixa Marzoa.¹³

Amb posterioritat, aquest Consell de Govern, amb tres membres que haurien d'haver estat renovats el 30 de març de 2015, va efectuar diversos nomenaments significatius que també van generar polèmica. Destaquem els tres amb més responsabilitats. En primer lloc, el de Saül Gordillo com a director de Catalunya Ràdio, el 13 de gener de 2016, gairebé mig any després del cessament de Riera. Gordillo, que llavors era cap de continguts digitals d'*El Periódico*, havia estat director de l'ACN entre 2007 i 2011, quan ERC gestionava l'àrea de Comunicació en el marc del segon Tripartit. Alhora, havia estat soci de Carles Puigdemont a Doble Utopia SL, una empresa dedicada a l'assessoria en comunicació que no presentava activitat des de 2012.¹⁴ En segon lloc, va ser molt comentada, pel seu marcat perfil independentista, la designació, el 2 de març de 2016, de David Bassa com a director dels Serveis Informatius de Televisió de Catalunya (TVC), en substitució de Jaume Peral, que passava a dirigir la televisió pública després de la dimissió d'Eugeni Sallent.¹⁵ I en tercer lloc, va ser especialment qüestionat, ja al març de 2017, el nomenament de Vicent Sanchis com a director de TVC. Sanchis va reemplaçar Peral que, segons un comunicat de la CCMA, hauria renunciat al càrrec quan tot just havia transcorregut un any de la seva presa de possessió.¹⁶ La polèmica va ser tal que es va produir fins i tot una reprovació per part del Parlament de Catalunya, a proposta del Grup Parlamentari de Catalunya Sí que es Pot (CSQP),¹⁷ que va comptar amb el suport de tota l'oposició. Aquesta reprovació anava acompanyada d'una petició al Consell de Govern perquè reconsiderés el nomenament, i d'una petició de dimissió de la presidenta en funcions del mateix, Núria Llorach,¹⁸ que substituïa Brauli Duarte des d'abril de 2016, per més que aquest continuava com a conseller.¹⁹ Sanchis té una trajectòria molt vinculada a CDC: va ser director d'*El Observador* i de l'*Avui* i patró de la Fundació Catalunya Oberta. En aquesta fundació i en el primer diari esmentat va ser un home de confiança de Lluís Prenafeta.²⁰

En múltiples informacions i comunicats²¹ es dona per fet un pacte entre CDC i ERC segons el qual la primera proposaria el director de TVC i el responsable d'informatius de Catalunya Ràdio, i la segona, el director de Catalunya Ràdio i el cap d'informatius de la televisió pública.

4.2. Estabilitat en el pressupost, sense contracte programa

El pressupost de la CCMA es va mantenir el 2015 i 2016 sense alteracions significatives en relació al bienni anterior.²² Les aportacions de la Generalitat van ser de 230,6 milions d'euros el 2015 i de 233 milions el

14. EL MUNDO (2016): "El nuevo director de Catalunya Ràdio es socio de Carles Puigdemont" [En línia]. Barcelona, 14 de gener. www.webcitation.org/6q7YV3Swx

15. COMUNICACIÓ21 (2016): "L'unionisme carrega contra el nomenament de David Bassa per 'separatista'" [En línia]. Barcelona, 4 de març. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/115381-l-unionisme-carrega-contra-el-nomenament-de-david-bassa-per-separatista>; E-NOTÍCIES (2016): "Un soberanista, al frente de los informativos de TV3" [En línia]. Barcelona, 22 de febrer. www.webcitation.org/6q7YdDgco

16. CCMA (2017): "Vicent Sanchis, nou director de TV3" [En línia]. Barcelona, 14 de març. www.webcitation.org/6q7ZDscuZ

17. Coalició parlamentària creada per a les eleccions de setembre de 2015, integrada per Iniciativa per Catalunya - Verds (ICV), Esquerra Unida i Alternativa (EUIA), Podem i Equo.

18. GUTIÉRREZ, Àlex (2017): "Vicent Sanchis, reprovat pel Parlament com a director de TV3". *Ara* [En línia]. Barcelona, 6 d'abril. www.webcitation.org/6q7Yz7wPC

19. CCMA (2017): "Brauli Duarte deixa temporalment la presidència de la CCMA i Núria Llorach assumeix el càrrec" [En línia]. Barcelona, 12 d'abril. www.webcitation.org/6q7Z1gdbG

20. SEGURA, Cristian (2017): "Un nombre del pujolismo para TV3". *El País* [En línia]. Barcelona, 13 de març. www.webcitation.org/6q7Z6ObxV

21. COMUNICACIÓ21 (2016): "Es reprodueixen les crítiques pels canvis en les direccions dels mitjans públics" [En línia]. Barcelona, 26 de febrer. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/115283-es-reprodueixen-les-critiques-pels-canvis-en-les-direccions-dels-mitjans-publics>

22. Les dades econòmiques d'aquest epígraf han estat facilitades als autors per la Direcció de Comunicació i Relacions Institucionals de la CCMA.

23. CCMA (2016): “El pressupost de la CCMA per al 2016 no tindrà l’increment sol·licitat de 26 milions” [En línia]. Barcelona, 9 d’abril. www.webcitation.org/6q7ZSpLe6

24. ARA (2017): “El CAC demana 137 milions més per a la Corporació” [En línia]. Barcelona, 24 de gener. www.webcitation.org/6q7c2QKaZ

25. COMUNICACIÓ 21 (2016): “El contracte programa 2017–2020 de la CCMA, en marxa” [En línia]. Barcelona, 19 de desembre. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/119722-el-contracte-programa-2017-2020-de-la-ccma-en-marxa>

26. GOVERN.CAT (2017): “Neus Munté afirma que el Govern està treballant amb la CCMA per acordar el contracte programa 2017–2020 el primer semestre d’enguany” [En línia]. Barcelona, 23 de gener. www.webcitation.org/6q7cpjrjgs

27. CCMA (2017): “La CCMA valora positivament els plantejaments del ‘Llibre blanc de l’audiovisual’ per al futur del sector a Catalunya” [En línia]. Barcelona, 27 de gener. www.webcitation.org/6q7Zh93hp

28. COMITÈ D’EMPRESA DE TVC (2016): “Cal contracte programa i un pressupost per a la CCMA del futur” [En línia]. Barcelona, 16 de desembre. www.webcitation.org/6q7agUrG3

29. COMUNICACIÓ 21 (2015): “Els treballadors de TV3 tornen a tenir conveni col·lectiu” [En línia]. Barcelona, 29 d’octubre. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/113429-els-treballadors-de-tv3-tornen-a-tenir-conveni-col-lectiu>

30. Informació facilitada, a petició dels autors del capítol, per la mateixa CCMA, per mitjà de la Direcció de Comunicació i Relacions Institucionals.

31. CCMA (2016): “Núria Llorach alerta d’actuacions d’Hisenda contra corporacions audiovisuals autonòmiques que obren un nou conflicte per l’IVA” [En línia]. Barcelona, 17 d’octubre. www.webcitation.org/6q7ZyOSJP

2016, en no prosperar una petició de transferència extraordinària de 26 milions d’euros sol·licitada aquest darrer any i que, segons la mateixa Corporació, va obligar a retallar en continguts audiovisuals externs i en inversions tecnològiques i d’obres.²³ Per a 2017, el Govern ha aprovat una subvenció de 231 milions, que segueix molt lluny dels 334,4 milions de 2010. Els ingressos publicitaris, que havien caigut des dels més de 100 milions de 2010 fins a tocar fons amb 60,1 milions el 2013, van remuntar lleugerament fins als 65,7 milions de 2015 i als 64,4 milions de 2016. Els ingressos totals van ascendir fins als 304,3 milions de 2015 i als 305,6 milions de 2016 (havien passat de 450,4 milions el 2010 a 300 milions el 2014).

Després d’haver tancat diversos exercicis amb dèficit, la CCMA va concloure 2016 amb els comptes equilibrats i amb el “compromís” que a partir de 2017 s’incrementaran progressivament les aportacions de la Generalitat per “apropar-se a la mitjana europea”, segons declaracions de la consellera de Presidència, Neus Munté.²⁴

Després de set anys sense contracte programa, el desembre de 2016 el Consell de Govern de la CCMA va presentar a l’executiu català una proposta per al període 2017–2020.²⁵ El Govern de la Generalitat s’ha compromès a aprovar el nou contracte programa durant el primer semestre del 2017,²⁶ després d’haver rebut l’informe preceptiu del CAC i les aportacions de la resta d’actors del sector audiovisual. Tot i que el document encara no és públic, ha transcendit que recull un augment del 7% anual sobre el pressupost de 2017.²⁷ L’informe preceptiu dels comitès d’empresa de TVC i Catalunya Ràdio expressa la decepció dels treballadors amb el text perquè és “gairebé igual al que ja havien redactat per al període 2013–2017”. A més, assenyala que la proposta de contracte programa no presenta estratègies de producció de continguts i d’adaptació a la transformació de l’entorn audiovisual i tecnològic prou innovadores i critica que l’aportació de la Generalitat per a 2017 no incrementa les partides dels dos últims anys. Segons l’opinió dels treballadors, el pressupost és “insuficient per impulsar la producció pròpia i complir amb el paper de motor de l’audiovisual”.²⁸

Pel que fa a les relacions laborals, cal destacar la signatura a l’octubre de 2015 del tretzè conveni col·lectiu acordat entre el comitè d’empresa de TVC i la direcció de la CCMA, que posava fi a gairebé dos anys de conflicte laboral, des que va caducar l’anterior al gener de 2014. El nou conveni, que tenia vigència fins a 2016 i era prorrogable dos anys més, garanteix que no es faran nous acomiadaments col·lectius ni empitjoraran les condicions laborals fins al final de 2018. A més, contempla la devolució del 5% de reducció salarial que s’havia aplicat a la plantilla des de gener de 2013, en pagaments ajornats, també fins a 2018.²⁹ Quan tancàvem aquest capítol, els treballadors de Catalunya Ràdio continuaven en negociacions amb la direcció per acordar el nou conveni. Quan s’arribi a un acord, la CCMA té la intenció de negociar un conveni col·lectiu únic per a tota la plantilla.³⁰ Tot això s’esdevé mentre segueixen pendents de resolució diversos conflictes relacionats amb l’IVA.³¹

4.3. Iniciatives legislatives en curs

En el context descrit han sorgit durant el bienni que estudiem diverses iniciatives legislatives l'objectiu principal de les quals és la reforma del model de govern de la CCMA. En concret han estat tres, a càrrec dels grups parlamentaris de Ciutadans, Catalunya Sí que es Pot i Socialista, que han confluït, per acord de la mesa del Parlament de 31 de gener de 2017, en la creació d'una ponència en què participen totes les forces amb representació parlamentària, per a l'elaboració d'una proposició de llei conjunta sobre l'audiovisual (*BOPC*, 02-02-2017: 13). La primera iniciativa va ser presentada pel Grup Parlamentari de Ciutadans el febrer de 2016 (*BOPC*, 25-02-2016: 45-47); la segona, pel de Catalunya Sí que es Pot el març del mateix any (*BOPC*, 10-03-2016: 15-22), i la tercera, pel Grup Socialista el maig següent (*BOPC*, 12-05-2016: 10-13).

Les tres iniciatives coincideixen a reclamar el retorn a la majoria qualificada de dos terços, tal com s'havia establert en la primera redacció de la Llei 11/2007 (sense opció de majoria absoluta en segona votació), per a l'elecció dels consellers i el president de la CCMA. La proposta de Ciutadans estén aquest criteri al sistema d'adopció d'acords estratègics, que també es va flexibilitzar en segona votació amb la reforma vehiculada mitjançant la Llei 2/2012, impulsada en el seu moment pel Govern de CiU i aprovada gràcies a l'abstenció del PP.

Les propostes de Catalunya Sí que es Pot i PSC conflueixen a incorporar dos consellers (de set) escollits pels treballadors de la CCMA, per sufragi universal. Catalunya Sí que es Pot aposta, a més, perquè la iniciativa de proposar els consellers sigui a càrrec del CAC, que hauria d'elevat al Parlament un nombre de candidats superior al de vacants que calgui cobrir. Ciutadans planteja que aquests consellers acreditin almenys 15 anys d'experiència professional en el sector.

A totes aquestes qüestions Catalunya Sí que es Pot hi afegeix reivindicacions d'ordre laboral, mesures de transparència (és significativa l'obligació de fer públics i accessibles els contractes de més de 3.000 euros de tots els mitjans de la CCMA) i també el disseny d'un pla de participació dels treballadors "en l'elaboració de l'estratègia empresarial i en l'organització dels processos productius". Alhora, Ciutadans proposa que el contracte programa sigui prorrogable només per un any, per tal d'evitar que es reproduïxi la situació actual.

5. Continua la controvèrsia al CAC

Tal com succeïa en el bienni anterior, els acords del CAC que aborden qüestions relatives al pluralisme polític s'adopten amb freqüència gràcies al vot de qualitat del president, Roger Loppacher, i al vot dels consellers Yvonne Griley i Salvador Alsius, i és habitual l'existència de tres vots particulars, subscrits gairebé sempre de manera conjunta pels consellers Carme Figueras, Daniel Sirera i Eva Parera. Així, doncs, en aquest epígraf ens centrarem en aquesta qüestió, sense deixar de banda el debat existent al Parlament per donar sortida a aquesta situació ni les propostes d'acció política plantejades pel *Llibre blanc de l'audiovisual de Catalunya*, coordinat per aquest regulador.

Les tres iniciatives coincideixen a reclamar el retorn a la majoria qualificada de dos terços, tal com s'havia establert en la primera redacció de la Llei 11/2007 (sense opció de majoria absoluta en segona votació), per a l'elecció dels consellers i el president de la CCMA

5.1. Divisió entre els consellers en els acords sobre pluralisme polític

Entre gener de 2015 i desembre de 2016 hem identificat 14 acords del CAC que es van adoptar amb l'oposició de la meitat dels consellers i gràcies, per tant, al vot de qualitat del president.³² Aquests acords se circumscriuen a temes molt concrets: sis afecten la CCMA, quatre, El Punt Avui TV, i altres quatre, informes sobre pluralisme en campanyes electorals, tant catalanes com espanyoles.

Pel que fa als acords relatius als mitjans públics, resulta particularment significatiu el 55/2016, pel qual s'aprova l'*Informe en relació amb el compliment de les missions específiques del servei públic de competència de la Generalitat de Catalunya*, corresponent a l'any 2015. És la primera vegada que aquest informe³³ no compta amb el suport unànim del ple. Els consellers discrepants denuncien, per justificar la seva posició, "mancances en relació amb la presència equilibrada dels diferents punts de vista en les qüestions controvertides en el debat públic". Figueras, Sirera i Parera consideren greu que no s'esmentin en l'informe les discrepàncies expressades per ells en diversos vots particulars³⁴ i manifesten "la necessitat que el CAC analitzi els espais de tertúlies de temes d'actualitat i polítics". En definitiva, es reclamen criteris qualitius per avaluar el grau de pluralisme en els mitjans públics.

Mentrestant, els acords que afecten El Punt Avui TV (40/2015, 101/2015, 138/2015 i 80/2016) es deuen a denúncies instades pels consellers discrepants del mateix regulador i per Societat Civil Catalana (SCC) en relació amb l'emissió per part d'aquest operador del mateix contingut a totes les demarcacions, amb la qual cosa s'estarien vulnerant les condicions de les llicències que explota en règim d'arrendament.

Finalment, els vots particulars relatius als informes sobre pluralisme en les campanyes electorals (119/2015, 131/2015, 1/2016 i 52/2016) ressalten el desacord de Figueras, Sirera i Parera amb el fet que s'inverteixin recursos públics a analitzar mitjans d'abast estatal, que no són competència del regulador.

5.2. Iniciatives de reforma de la Llei 2/2000

En aquest context, alhora que es plantejaven en el Parlament les citades propostes de modificació de la llei que regula l'organització i funcionament de la CCMA, es feia el mateix amb la Llei del CAC. Les esmentades proposicions de llei dels grups parlamentaris de Ciutadans, Catalunya Sí que es Pot i Socialista coincideixen a reclamar tornar a la majoria qualificada de dos terços del Parlament per designar els consellers i el president del regulador.

Els dos últims grups aposten, a més, perquè la iniciativa vagi a càrrec de tres grups parlamentaris en comptes de dos i per passar de sis a set consellers. Així mateix, reclamen que es requereixi majoria absoluta del ple del CAC per a l'adopció de tots els acords que tinguin relació amb l'àmbit de les llicències i les comunicacions prèvies. En aquest sentit, la iniciativa del Grup Parlamentari Socialista matisa, "inclosos els relatius a les autoritzacions d'arrendaments, de transmissions i de

32. Tots són accessibles a l'apartat "Actuacions" del web del CAC: www.cac.cat

33. En el moment de tancar aquest capítol no s'havia fet públic l'informe relatiu a 2016.

34. És el cas, per citar dos exemples, del vot particular conjunt relatiu a l'acord 3/2016, que qüestiona els continguts de "La portada" d'*El matí de Catalunya Ràdio* en els dies de campanya previs a les eleccions autonòmiques de 2015 per considerar-los editorialitzants; o el també vot particular conjunt que fa referència a l'acord 51/2016, relatiu al comentari que va fer Empar Moliner a *Els matins* de TV3 l'11 d'abril de 2016, cremant aparentment un exemplar de la Constitució Espanyola i que va ser retirat de l'apartat "A la carta" del web de la CCMA.

negocis jurídics”, per evitar que es repeteixi, per exemple, el que ha passat amb la contestada autorització perquè El Punt Avui TV emeti per les freqüències de Canal Català (Acord 52/2014), que es va aprovar per majoria simple i gràcies al vot de qualitat del president.

5.3. Propostes del *Llibre blanc de l'audiovisual de Catalunya*

Aquest llibre, presentat el gener de 2017 després de més de dos anys de treball, recull una anàlisi propositiva de l'audiovisual català, elaborada pel CAC, amb la participació del sector i del Govern, a instàncies del Parlament.³⁵

Entre les propostes que formula, cal esmentar les relatives al finançament de la CCMA, que —sempre segons el *Llibre blanc*— hauria de veure incrementada la subvenció pública en 137 milions d'euros, de manera progressiva, en els propers quatre anys. La mesura permetria alinear el servei audiovisual públic autonòmic amb la mitjana dels països europeus de mida similar a Catalunya. L'increment dels recursos s'invertiria en continguts i nous serveis de distribució; no en la plantilla. Una aposta que està en la línia de les demandes expressades el gener de 2017 per representants del sector (inclòs el comitè d'empresa de TVC) en un manifest titulat *Més TV3! Manifest per salvar la televisió pública i l'audiovisual català*.³⁶

El *Llibre blanc* també proposa adoptar mesures per incrementar la presència de la llengua catalana en els prestadors de serveis audiovisuals, centrant-se en els públics infantil, jove i jove-adult, en ser aquells en què s'observen quotes més baixes d'audiència de programació en català.

Les mesures sobre continguts s'haurien d'enfocar a potenciar la producció de ficció de qualitat, principalment sèries, però també la cobertura d'esdeveniments esportius i continguts infantils, sempre pensant en “públics estratègics”. Així mateix, se suggereix la creació d'una plataforma de distribució en línia de continguts produïts pel sector públic i privat de Catalunya, però gestionada per la CCMA. L'objectiu és “internacionalitzar i rendibilitzar les produccions pròpies”. També s'emetria informació sobre Catalunya amb abast internacional i en diverses llengües, en la línia del que estan fent les grans televisions públiques regionals o globals.

El document proposa la creació d'un regulador que tindria competències en matèria de comunicacions electròniques i en gestió de l'espectre radioelèctric, el que implicaria assumir atribucions que ara són competència exclusiva de l'Estat.

Finalment, cal destacar dues mesures sobre televisió local i ràdio. D'una banda, el *Llibre blanc* planteja reformular les demarcacions de TDT local atenent a la singularitat de cada territori (després d'evidenciar que només funcionen 50 dels 96 canals que es van preveure fa una dècada) i impulsar la Xarxa. D'altra banda, aposta per suprimir totes les emissores de ràdio sense llicència (que s'han incrementat un 12% en l'última dècada, fins a un total de 127) mitjançant la coordinació de totes les administracions implicades.

Entre les propostes que formula el *Llibre blanc*, cal esmentar les relatives al finançament de la CCMA, que hauria de veure incrementada la subvenció pública en 137 milions d'euros, de manera progressiva, en els propers quatre anys

El *Llibre blanc* planteja reformular les demarcacions de TDT local atenent a la singularitat de cada territori

35. “Acord 6/2017, de 18 de gener, del Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Aprovació del *Llibre blanc de l'Audiovisual de Catalunya*” [En línia]. www.webcitation.org/6qa42TqZM. L'acord annexa de manera íntegra el *Llibre blanc de l'audiovisual de Catalunya*.

36. PROAFED (2017): *Més TV3! Manifest per salvar la televisió pública i l'audiovisual català* [En línia]. Barcelona, 19 de gener. www.webcitation.org/6q7cKb2vt

6. Subvencions, publicitat institucional i subscripcions

Durant el bienni 2015–2016 hem observat tres tipus de transferències de diners públics (no sempre reglades) de la Generalitat als mitjans privats: les derivades de les subvencions, de la publicitat institucional i de les subscripcions en bloc.

Després de la supressió dels ajuts a projectes el 2013, es mantenen dos tipus de subvencions: les estructurals (que s’atorguen fonamentalment per motius lingüístics i sobre la base de criteris de difusió/audiència) i les dirigides a entitats sense ànim de lucre i a organitzacions professionals del sector de la comunicació. La primera línia d’ajuts va distribuir 6.546.097,71 euros el 2015 i 6.511.825,14 el 2016. La segona va repartir 813.970 euros el 2015 i 698.500 el 2016.³⁷

El 2015, la distribució d’ajuts estructurals es va fer de la manera següent: 4.054.638,82 euros van anar a mitjans impresos; 1.379.451,94, a mitjans digitals; 548.768,25, a televisions, i 563.238,70, a ràdios. El 2016, els ajuts a mitjans impresos van continuar caient fins als 3.892.144,88 euros, mentre que els destinats a digitals es van seguir incrementant fins al 1.480.301,76 euros. Els relatius a televisió, amb 570.000 euros, i a ràdio, amb 569.378,50 euros, es van mantenir força estables.³⁸

A diferència de les subvencions, que globalment es van mantenir respecte a 2014, la inversió en publicitat institucional va assolir el 2015 (any electoral) la xifra de 30.214.051 euros,³⁹ davant dels 23.505.734 de l’any anterior. El Departament de la Presidència va ser responsable del 80% de la despesa per aquest concepte. Els mitjans impresos van arrebregar la meitat de la presència publicitària de les campanyes (50,92%), i la televisió, el 25,41% del total.⁴⁰ Les dades de 2016 no s’havien publicat en el moment de tancar aquest capítol. No obstant això, segons publicava l’*ABC* (07–06–2017: 4), les xifres d’ingressos dels diferents mitjans en concepte de publicitat institucional durant el bienni que analitzem resulten molt cridaneres tant per la quantia com perquè no atenen a criteris de difusió/audiència. Així, per exemple, *El Periódico* (en paper) va rebre 7.828.000 euros, mentre que *La Vanguardia* (en paper) en va ingressar 3.884.927. El segon diari en paper amb més ingressos per publicitat institucional va ser *El Punt Avui*, amb 5.765.295 euros. L’*Ara* va percebre 3.268.055 euros, i *El País*, la difusió del qual se situa entre aquestes dues últimes capçaleres, 284.984.

De totes les campanyes dutes a terme durant el bienni analitzat, “Preparats per fer una Catalunya millor” va ser la més qüestionada. Va durar més de dos mesos (del 25 de maig al 31 de juliol de 2015),⁴¹ va costar 1,33 milions d’euros (TVC va rebre prop de mig milió; RAC1, 75.489 euros; *La Vanguardia*, en paper i en línia, 62.234; 8TV, 57.940, etc.)⁴² i va ser criticada per diversos partits de l’oposició per entendre que es tractava d’una propaganda política encoberta que vulnerava la normativa sobre publicitat institucional.⁴³ No obstant això, el CAC va entendre, amb dos vots particulars i una abstenció, després investigar d’ofici, que s’adequava a la legalitat.⁴⁴

Pel que fa a les subscripcions en bloc, se sap, gràcies a una pregunta parlamentària formulada per Catalunya Sí que es Pot, que el 2015 van

37. Resolució PRE/440/2016, de 18 de febrer, per la qual es dona publicitat a subvencions i transferències concedides durant el segon semestre de 2015 per les unitats directives adscrites al Departament de la Presidència (*DOGC*, 26-02-2016); Resolució PRE/729/2017, de 27 de març, per la qual es dona publicitat a subvencions i transferències concedides durant el segon semestre de 2016 per les unitats directives adscrites al Departament de la Presidència (*DOGC*, 07-04-2017).

38. Vegeu el capítol “Les polítiques de comunicació” de l’*Informe de la comunicació a Catalunya 2013–2014*.

39. Sumades les partides de creativitat i producció, de 1.020.768 euros, i la que va a mitjans, de 29.193.283.

40. GENERALITAT DE CATALUNYA. TRANSPARÈNCIA GENCAT (2015): *Memòria de la Comissió Assessora sobre la Publicitat Institucional* [En línia]: www.webcitation.org/6q8WJ1liZ

41. *Ibid.*

42. TRANSPARÈNCIA.PRESS (2016): “Com es va repartir la campanya ‘Preparats per fer una Catalunya millor?’” [En línia]. Barcelona, 14 d’abril. www.webcitation.org/6q8ZENE6

43. LA VANGUARDIA (2015): “PSC, PPC y C’s cargan contra la nueva campaña institucional del Govern” [En línia]. Barcelona, 26 de maig. www.webcitation.org/6q8ZenW1E

44. COMUNICACIÓ21 (2015): “El CAC conclou que la campanya institucional ‘Preparats’ s’adequa a la normativa” [En línia]. Barcelona, 3 de juny. <https://comunicacio21.cat/noticies-comunicacio21/111402-el-cac-conclou-que-la-campanya-institucional-preparats-s-adequa-a-la-normativa>

suposar per a les arques públiques un desemborsament de 940.000 euros. Més de la meitat d'aquesta quantia es va destinar als quatre grans diaris catalans: 225.000 a *La Vanguardia*, 125.000 a *El Punt Avui*, 66.337 a *El Periódico* i 49.588 a l'*Ara*.⁴⁵

7. Conclusions

Durant el període estudiat, tot i les previsions programàtiques de Junts pel Sí, les iniciatives legislatives en matèria de comunicació han anat a càrrec de tres forces polítiques d'oposició —Ciutadans, Catalunya Sí que es Pot i PSC—, que coincideixen en la necessitat de reformular, en nom d'un consens més gran, els sistemes d'elecció dels consellers de la CCMA i del CAC. Això obeeix a les abundants crítiques que hem vist que han suscitat els nomenaments i acords adoptats, respectivament, pels òrgans de direcció de les dues entitats.

En el moment de tancar aquest capítol continuaven els treballs de la ponència que, integrant totes les forces polítiques catalanes amb representació parlamentària, prepara una proposició de llei conjunta sobre l'audiovisual que, a més de reformes en les normes reguladores dels mitjans públics i del CAC, estudia, per exemple, fixar límits clars a les emissions en cadena, regularitzar les emissions dels mitjans sense ànim de lucre i introduir previsions en matèria de transparència pel que fa a la transferència de fons de la Generalitat als mitjans.

8. Referències

COROMINAS, María (2017): “La política audiovisual de la Unión Europea”, a FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel, ed.: *Austeridad y clientelismo. Política audiovisual en España en el contexto mediterráneo y de la crisis financiera*. Barcelona: Gedisa. Pàgs. 69–93.

FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel; FERNÁNDEZ VISO, Ana y BLASCO GIL, José Joaquín (2017): “Crisis de credibilidad y debilidad financiera de RTVE”, a FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel, ed.: *Austeridad y clientelismo. Política audiovisual en España en el contexto mediterráneo y de la crisis financiera*. Barcelona: Gedisa. Pàgs. 97–120.

FERNÁNDEZ VISO, Ana (2017): “La autoridad estatal reguladora del audiovisual: el largo camino hacia la CNMC... y su incierto futuro”, a FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel, ed.: *Austeridad y clientelismo. Política audiovisual en España en el contexto mediterráneo y de la crisis financiera*. Barcelona: Gedisa. Pàgs. 121–148.

GUTIÉRREZ MONTES, Eladio (2017): “Políticas de espectro y su incidencia en la TDT”, a FERNÁNDEZ ALONSO, Isabel, ed.: *Austeridad y clientelismo. Política audiovisual en España en el contexto mediterráneo y de la crisis financiera*. Barcelona: Gedisa. Pàgs. 149–170.

JUNTS PEL SÍ (2015): *Programa electoral*. Barcelona: Junts pel Sí [En línia]. www.webcitation.org/6q8iYdiia

En el moment de tancar aquest capítol continuaven els treballs de la ponència que, integrant totes les forces polítiques catalanes amb representació parlamentària, prepara una proposició de llei conjunta sobre l'audiovisual

45. CAÑIZARES, María Jesús (2016): “El Gobierno catalán gastó 940.000 € en suscripciones a diarios en 2015”. *Crónica Global* [En línia]. Barcelona, 30 de maig. www.webcitation.org/6q8arQh5Q